ประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์

สมัยรัชกาลที่ 4 ถึง พ.ศ. 2475

วีดีโอ

https://www.youtube.com/watch?v=4JevVWuGqNM&list=PLBk0Qbwr7UBl3nW_f-k4WauKxCxVQHRC6

สงฆ์กับการเมือง ประวัติศาสตร์และการปฏิรูป: โดย ส.ศิวรักษ์ | ประวัติศาสตร์นอกตำรา Ep.1

การเมืองการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 4

- **1. การพัฒนาทางด้านความยุติธรรมที่สำคัญ**
- 1.1 เปิดโอกาสให้ราษฎรได้ถวายฎีการ้องทุกข์ได้สะดวก
- 1.2 การปรับปรุงกฎหมายและการศาล

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นยังใช้กฎหมายตามสามดวง แต่ยังขาดความยุติธรรมและยุ่งยากในการปฏิบัติ รัชกาลที่ 4 จึงตราพระราชกำหนดกฎหมายใหม่

รัชกาลที่ 4 และพระมเหสี

เทคนิคภาพวาดแบบตะวันตก สมัยรัชกาลที่4

โดยขรัวอินโข่ง

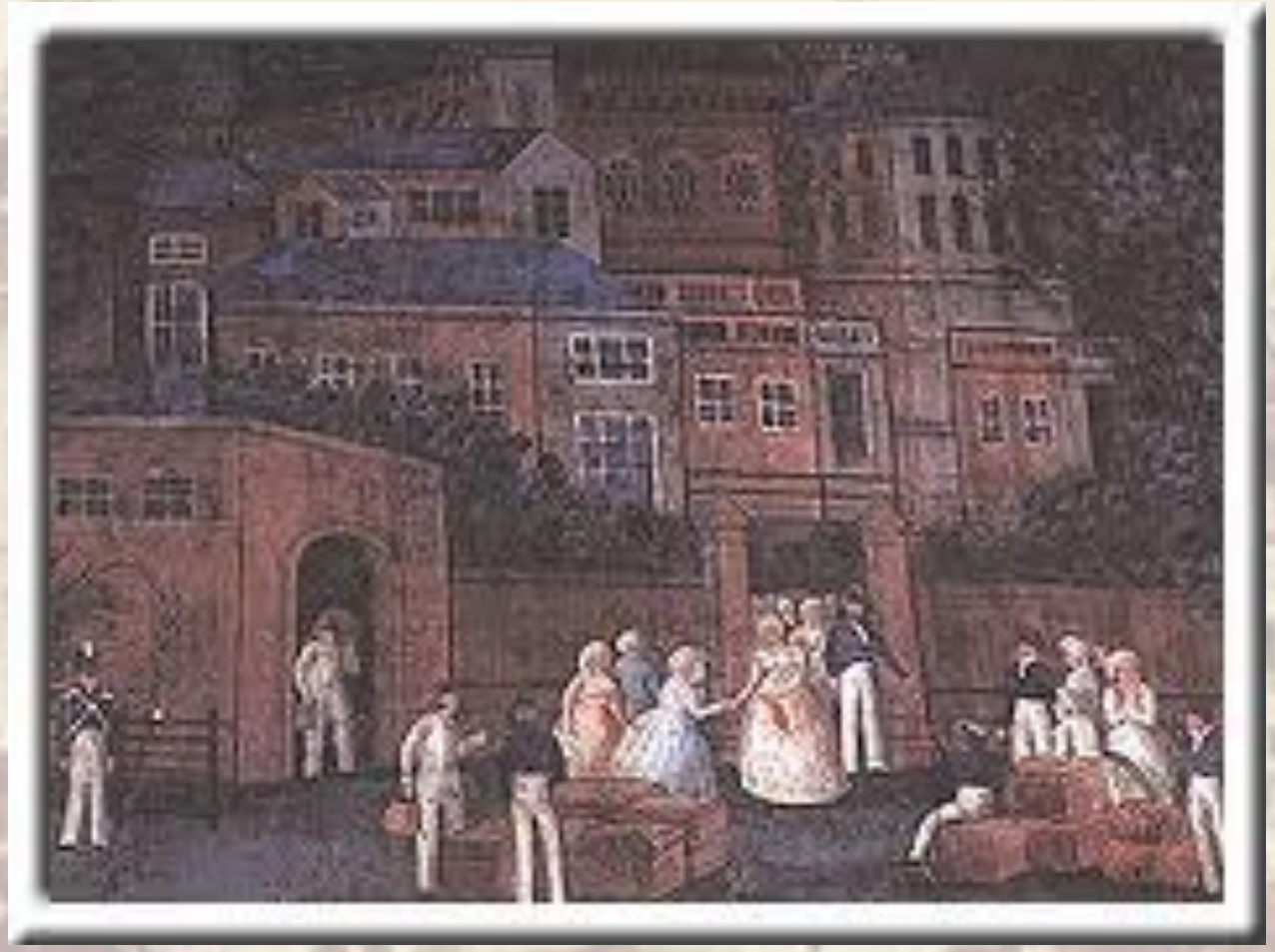

กลองวินิจฉัยเภรี

- การพัฒนาขนบธรรมเนียมประเพณี

- **2. การพัฒนาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ล้าหลังให้ทันสมัยที่สำคัญได้แก่**
- 2.1 โปรดให้ข้าราชการขุนนางสวมเสื้อขณะเข้าเฝ้า
- 2.2 โปรดให้ชาวต่างประเทศได้มีโอกาสเข้าเฝ้าในงานพระราชพิธีที่สำคัญอย่างใกล้ชิด
- 2.3 โปรดให้ราษฎรไทยได้มีโอกาสเข้าเฝ้าพระองค์อย่างใกล้ชิด

ในสมัยรัชกาลที่ 4

- **ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี** รัชกาลที่ 4 ทรงประกาศให้ข้าราชการสวมเสื้อเวลาเข้าเฝ้า ทรงให้เสรีภาพประชาชน ในการนับถือศาสนาและประกอบอาชีพ โปรดให้สตรีได้ยกฐานให้สูงขึ้น

เอกสารไทยโบราณ

บางกอกรีคอร์เดอร์

ราชกิจกานุเบกษา (เอกสารราชการตั้งแต่ร.4ถึงปัจจุบัน)

สมัยรัชกาลที่ 4 โปรดฯขุดคลอง

- ขุดคลองต่าง ๆ เพื่อการคมนาคมและขยายพื้นที่เพาะปลูกเช่น คลองมหาสวัสดิ์ คลองเจดีย์บูชา เป็นต้น
- ขุดคลองรอบนอกที่สำคัญ คือ คลองผดุงกรุงเกษม เป็นต้น

พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว / ตำแหน่งวังหน้าสมัย ร.4

การเมืองการปกครอง

การเมืองการปกครองในสมัยรัชการที่ 5

- **การปฏิรูปการปกครองและการบริหารประเทศ**
- 1. จัดตั้งสภาที่ปรึกษาพระเจ้าแผ่นดินเพื่อช่วยกันกลั่นกรองให้กฎหมายอันสนองผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ในปี พ.ศ.2417 พระองค์จึงโปรดให้จัดตั้งสภาขึ้น 2 สภา
- - **สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน** (Council of State) ทำหน้าที่ถวายคำปรึกษาและความคิดเห็นต่าง ๆ เช่น การถวายความคิดเห็นเรื่องการเลิกทาส และการจัดเก็บภาษีอากร
- - **สภาองคมนตรี** (Privy Council) ทำหน้าที่ถวายคำปรึกษาหาข้อมูลต่าง ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายเป็นสำคัญ

ขุนนางตระกูลบุนนาคในสมัยรัชกาลที่ 4-5

สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน

การปฏิรูปการบริหารราชการส่วนกลาง

- **การปกครองส่วนกลาง**
- จัดแบ่งหน่วยราชการเป็นกรมต่าง ๆ 12 กรม ในตอนหลังได้เปลี่ยนคำเรียก “กรม” เป็น “กระทรวง”

การปกครองส่วนภูมิภาค

- **การปกครองส่วนภูมิภาค**
- - ยกเลิกการจัดหัวเมืองที่แบ่งเป็นเมืองชั้นเอก โท ตรี และจัดวาเปลี่ยนการปกครองเป็นแบบ **“เทศาภิบาล”**

หัวเมืองในสมัยรัชกาลที่ 5

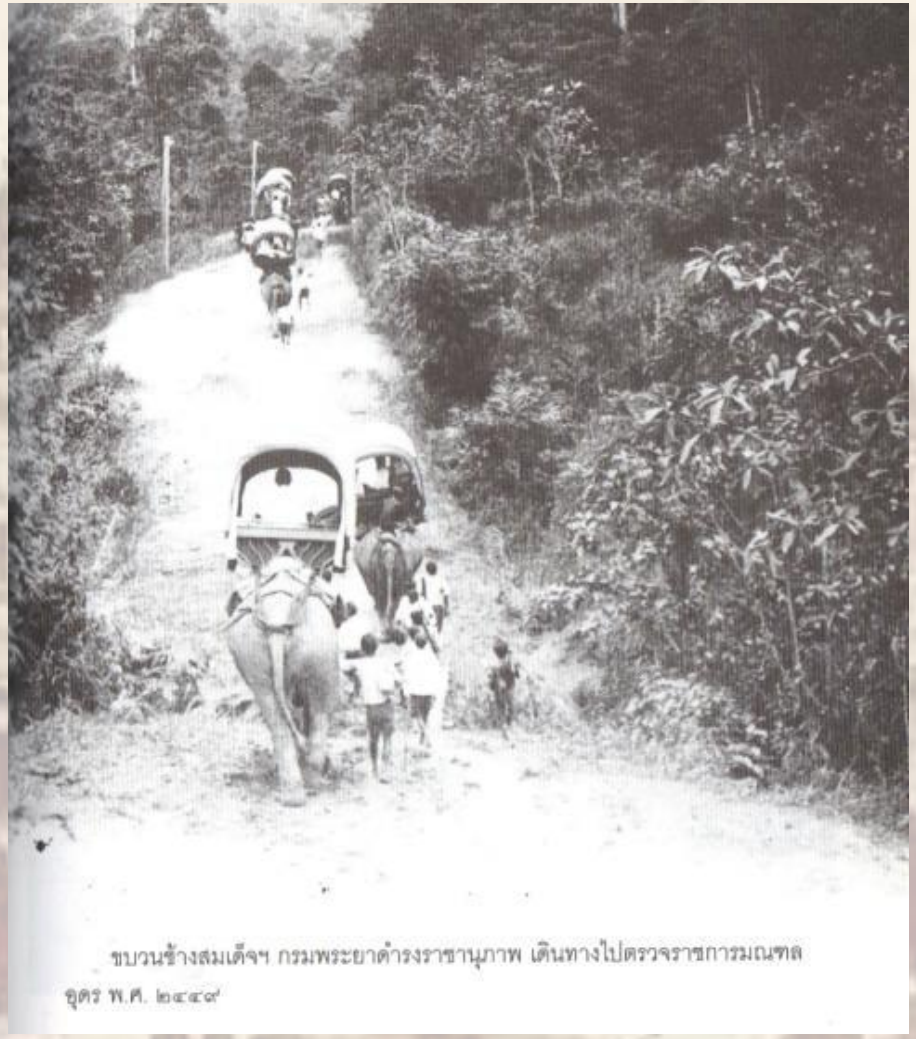

ขบวนช้างสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เดินทางไปตรวจราชการมณฑล
อุดร พ.ศ. ๒๔๔๙

การปกครองส่วนภูมิภาค

- - โปรดให้รวมเมืองหลายเมืองเป็นมณฑลมี “ข้าหลวงเทศาภิบาลเป็นผู้ปกครอง ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย”

- แบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัด (เมือง) อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

- **ในปี พ.ศ. 2440 ได้จัดตั้ง เทศบาลและสุขาภิบาล ได้เริ่มจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพขึ้นเป็นครั้งแรก** เพื่อทำหน้าที่รักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- สำหรับการ**จัดการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบสุขาภิบาลในต่างจังหวัด ได้เริ่มจัดตั้งเป็นครั้งแรกที่ตำบลท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร**

การพัฒนาทางด้านการเมืองการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 6

- **ส่งเสริมความคิดชาตินิยม**
- - ทรงมีพระราชดำรัสย้ำถึงความสามัคคี ปลุกใจชาวไทยให้เกิดความรักชาติอยู่ ๆ
- - **ทรงจัดตั้งกองเสือป่าและลูกเสือเพื่อกระตุ้นเยาวชนให้เกิดความรักชาติ**
- - ทรงประกาศใช้ธงไตรรงค์เป็นธงประจำชาติ

ข้าไม่ต้องการตำราเรียนที่เด็นใช้
ที่ข้าอยากได้นั้น คือชาวชน
ที่เป็นสุภาพบุรุษ ซื่อสัตย์
สุจริต มีอุปนิสัยในทางดี

รัชกาลที่ ๖

I do not want a walking-school
books. What I want are good
manly young men, honest
truthful clean in habits and
thoughts;

Vajiravudh R

กบฏรศ.130

- **กบฏ ร.ศ.** 130 เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2455 (ร.ศ. 130) ในสมัยรัชกาลที่ 6
- **เกิดจากนายทหารและปัญญาชนกลุ่มหนึ่ง วางแผนปฏิบัติการโดยหมายหมายให้พระมหากษัตริย์พระราชทานรัฐธรรมนูญ ให้**
- **และเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่ประสบความสำเร็จเพราะความลับรั่วเสียก่อน** จึงมีการจับกุมผู้คิดก่อการหลายคนไว้ได้ 91 คน
- รัชกาลที่ 6 ทรงละเว้นโทษประหารชีวิต ด้วยทรงเห็นว่า ทรงไม่มีจิตพยาบาทต่อผู้คิดประทุษร้ายแก่พระองค์

กบฏรศ.130

- **ส่งเสริมระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย**
- **- สร้างเมืองจำลองเพื่อทดลองการปกครองระบอบประชาธิปไตย เรียกชื่อว่า “ ดุสิตธานี”**
- - ตั้งกระทรวงทหารเรือ จัดตั้งกองบิน และสร้างสนามบินขึ้นเป็นครั้งแรก
- - ประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นครั้งแรก

“ ดุสิตธานี”

การเมืองการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 7

- รัชกาลที่ 7 ทรงมีพระบรมราโชบายในการบริหารงานของประเทศโดยวิธีการกระจายความรับผิดชอบ ให้แก่พระบรมวงศานุวงศ์และขุนนางชั้นผู้ใหญ่ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการบริหารงานของประเทศทรงจัดตั้งสภาต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระองค์

รัชกาลที่7

- 1. **จัดตั้งอภิรัฐมนตรีสภา** ทรงทำหน้าที่วินิจฉัยข้าราชการและถวายความเห็นต่อพระเจ้าอยู่หัว
- 2. **องคมนตรีสภา** ทำหน้าที่พิจารณาถวายความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายที่จะออกใหม่
- 3. **เสนาบดีสภา** ทำหน้าที่ในการถวายคำปรึกษาหารือแด่พระเจ้าอยู่หัว

การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทย

- 1. อิทธิพลทางความคิดทางการเมืองจากประเทศตะวัตกโดยมีกลุ่มนักศึกษาในยุโรปเป็นผู้นำ
- 2. ความไม่พ่อใจในนโยบายแก้ไขเศรษฐกิจตกต่ำของรัฐบาล
- 3. บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการเผยแพร่แนวคิดการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เช่น ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทหารที่ได้รับการศึกษาสมัยใหม่ กับกลุ่มทหารที่เป็นพระราชวงศ์

“คณะราษฎร”

- คณะผู้ก่อการซึ่งเรียกว่า “คณะราษฎร” ประกอบด้วยทหารบก ทหารเรือ และพลเรือน มีหัวหน้าคือ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาได้เข้ายึดอำนาจ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ขณะที่รัชกาลที่ 7 เสด็จแปรพระราชฐาน ณ พระราชวังไกลกังวล หัวหิน

“คณะราษฎร”

การพัฒนาเศรษฐกิจแบบใหม่

การพัฒนาเศรษฐกิจแบบสมัยใหม่

- **ปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไปสู่แบบสมัยใหม่**
- 1. ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ของยุโรป
- 2. ความก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรม
- 3. การปฏิวัติอุตสาหกรรม
- 4. ความก้าวหน้าทางด้านการคมนาคมขนส่ง
- 5. ความเหมาะสมของประเทศไทยในฐานะเป็นตลาดระบายสินค้าของยุโรป
- 6. รัฐบาลไทยถูกอังกฤษบีบบังคับให้ยอมรับเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเศรษฐกิจสมัยใหม่

การทำสนธิสัญญาเบาว์ริงระหว่างไทยกับอังกฤษ พ.ศ.2398

- สาระสำคัญของสนธิสัญญา
- 1. พ่อค้าอังกฤษเข้ามาค้าขายได้โดยเสรี ไม่ต้องผ่านคนกลาง
- 2. ไทยเก็บภาษีขาเข้าได้ไม่เกินร้อยละ 3
- สำหรับสินค้าขาออกใช้อัตราที่กำหนดไว้ในพิกัดต่อท้ายสัญญา
- 3. ไทยให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่คนในบังคับของอังกฤษ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของไทยหลังทำสนธิสัญญาเบาว์ริง

- 1. การเปลี่ยนแปลงการค้าหลักที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศ
- - ข้าว กลายเป็นสินค้าที่นานาชาติต้องการมาก
- - ไม้สัก เป็นสินค้าที่ส่งไปขายยังยุโรป และอินเดีย
- - ดีบุก มีนายทุนชาวยุโรป เช่น อังกฤษ เดนมาร์ก สนใจมาลงทุนขุดแร่ดีบุกทางภาคใต้ แล้วส่งไปถลุงที่สิงคโปร์
- - ยางพารา กลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

เซอร์ จอห์น เบาว์ริง

อ้อย :โรงงานน้ำตาลทรายหรือโรงหีบ

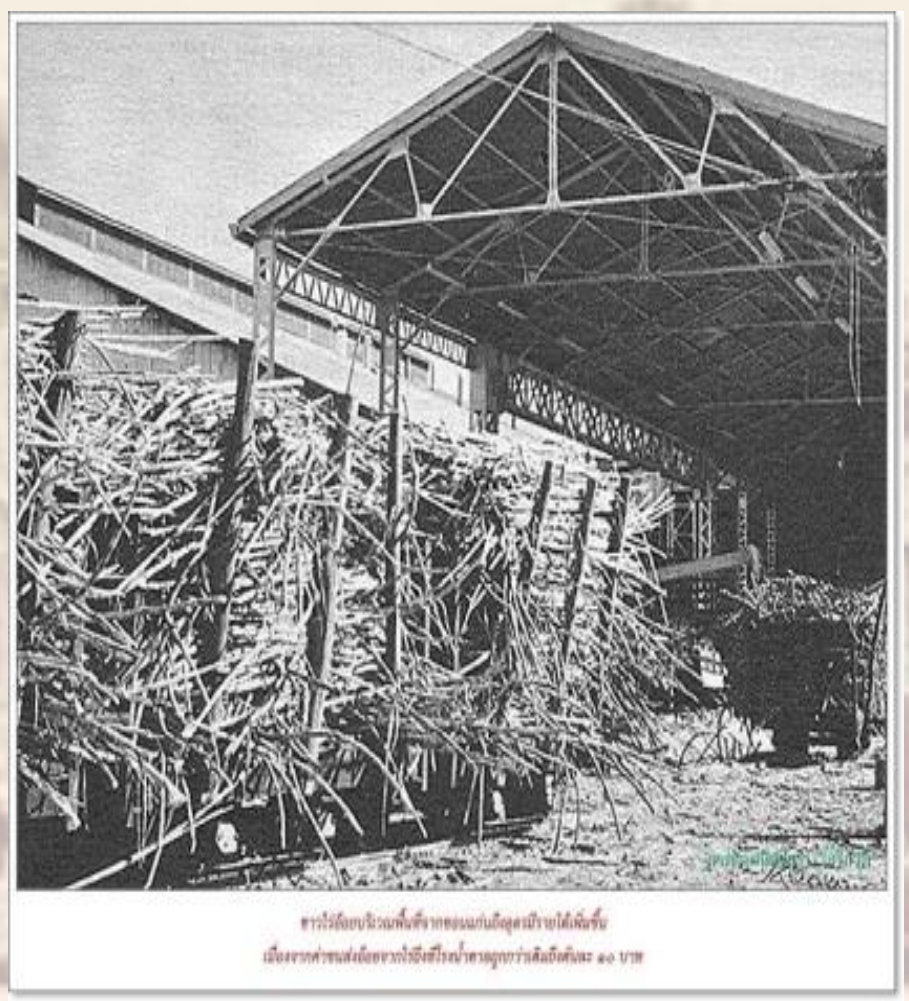

- **2. การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม**
- - โรงสีไฟ มีการตั้งโรงสีไฟโดยใช้เครื่องจักรไอน้ำ
- - โรงเลื่อย มีการตั้งโรงเลื่อยใช้เครื่องจักรไอน้ำ
- - โรงหล่อ มีการจัดตั้งโรงหล่อแบบสมัยใหม่
- - โรงงานน้ำตาลทรายหรือโรงหีบ
- - อู่ต่อเรือแบบใหม่ มีการต่อเรือกลไฟหลายลำ

การพัฒนาทางด้านการค้าและเงินตรา

3. การพัฒนาทางด้านการค้า และเงินตรา

- - **รัชกาลที่** 4 ใช้เงิดพดด้วงเป็นหลักต่อมาใช้**เหรียญกษาปณ์**
- - **รัชกาลที่ 5 ประกาศใช้ธนบัตร** และตั้งกรมธนบัตรขึ้นกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เพื่อทำหน้าที่ในการออกธนบัตร และต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงหน่วยเงินตราครั้งใหญ่ โดยยกเลิกเงินตามแบบเก่าโดยสิ้นเชิง และประกาศกำหนดหนึ่งบาทเท่ากับ 100 สตางค์

รัชกาลที่ 4 ใช้เหรียญกษาปณ์

รัชกาลที่ 5 ทรงประกาศใช้ธนบัตร

แบงก์สยามกัมมาจล

- **4. การพัฒนาทางด้านการธนาคาร**
- - ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการจัดตั้งธนาคารของเอกชนไทยขึ้นเป็นครั้งแรก คือแบงก์สยามกัมมาจล (ปัจจุบันคือธนาคารไทยพาณิชย์)

แบงก์สยามกัมมาจล (ปัจจุบันคือธนาคารไทยพาณิชย์)

- - รัชกาลที่**6** ในปี พ.ศ. 2455 จัดตั้งธนาคารของรัฐบาล คือ ธนาคารออมสินสนับสนุนให้ราษฎรออมทรัพย์

- **การพัฒนาระบบการเก็บภาษีอากรในสมัยรัชกาลที่ 5**
- - **จัดตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์**เมื่อปี พ.ศ. 2414 ทำหน้าที่**รวบรวมเงินภาษีอากรทั่วประเทศ** เพื่อนำเงินมาพัฒนาประเทศ
- - **จัดตั้งงบประมาณแผ่นดินเป็นครั้งแรก**

- **5. การพัฒนาระบบการเก็บภาษีอากร**
- **- ในสมัยรัชกาลที่ 4 มีการลดหย่อนอัตราค่าภาษีบางประเภทแต่มีการเก็บภาษีประเภทใหม่ ๆ เช่น อากรสมพัตสร**
- - อากรสวน เช่น ทุเรียน ในสมัยรัชกาลที่ 3 เก็บต้นละ 1 บาท ในสมัยรัชกาลที่ 4 เก็บต้นละสลึงเฟื้อง
- - อากรนา ในสมัยรัชกาลที่ 3 รัฐบาลเก็บค่านาปักดำและนาหว่านเท่ากันคือไร่ละ 2 ถังในสมัยรัชกาลที่ 4 เก็บภาษีเฉพาะพื้นที่ที่ทำนาได้ และลดค่าอากรลงมาเหลือเพียงไร่ละ 1 สลึงเท่านั้น

ศิลปวัฒนธรรมแบบตะวันตก

ความศิวิไลซ์ : ถนนราชดำเนิน

- **ในสมัยรัชกาลที่ 5 สถาปัตยกรรม ได้รับอิทธิพล แบบตะวันตกมากขึ้น** ประติมากรรม ได้แก่ พระพุทธชินจำลอง วัดเบญจมบพิตร พระบรมรูปหล่อพระมหากษัตริย์ 4 รัชกาล พระราชนิพนธ์ที่สำคัญ ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้แก่ พระราชพิธีสิบสองเดือน พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน เงาะป่า

วัดนิเวศธรรมประวัติราชวรวิหาร(สร้างในรัชกาลที่ 5)

- การเกษตรกรรม

- 6. **การส่งเสริมการทำนา**
- - คัดพันธุ์ข้าวที่ดีมาให้ราษฎรปลูก
- - การจัดให้มีการประกวดพันธุ์ข้าวเป็นครั้งแรกที่เมืองธัญบุรี
- - มีการนำเครื่องจักรมาไถนาเป็นครั้งแรก
- **การพัฒนาทางด้านชลประทาน**
- - ในสมัยรัชกาลที่ 4 มีการขุดคลองเพื่อเป็นแนวป้องกันพระนครชั้นนอก และเพื่อสะดวกในการคมนาคม
- - ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการขุดคลองเพื่อการเกษตรและการคมนาคมขนส่ง

การพัฒนาทางด้านการคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร

- **7. การพัฒนาทางด้านการคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร และสาธารณูปโภค**
- - ในสมัยรัชกาลที่ 4 โปรดให้สร้างถนนเจริญกรุง ถนนบำรุงเมือง ถนนเฟื่องนคร ถนนสีลม

รัชกาลที่ 4 ตัดถนนเพิ่มขึ้นหลายสาย เช่น ถนนเจริญกรุง บำรุงเมือง และเฟื่องนคร

(ภาพนี้คือภาพถนนเจริญกรุง)

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ถนนที่ตัดขึ้นใหม่

- - ถนนสุรวงศ์ ถนนสี่พระยา ถนนเยาวราช ถนนราช ดำเนินกลาง ถนนราชดำเนินนอก ถนนดินสอ ถนนบูรพา

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงมีนโยบายกิจการเดินรถไปทั่วประเทศ

- -
-
-
-

รถไฟ

ด้านการสื่อสารโทรคมนาคม

- -

- ในสมัยรัชกาลที่ 5 ในปี พ.ศ. 2426 โปรดให้ตั้งกรมไปรษณีย์เป็นครั้งแรกเพื่อบริการรับส่งจดหมาย

โทรเลข โทรศัพท์

การปฏิรูปทางสังคม

การปฏิรูปทางสังคม

- **ในสมัยรัชกาลที่ 5**
- **การเลิกทาส** พ.ศ. 2448 จึงโปรดให้ตราพระราชบัญญัติเลิกทาส ร.ศ. 124 ขึ้นใช้บังคับทั่วประเทศ
- **การเลิกไพร่** โปรดให้ยกเลิกไพร่ในปี พ.ศ. 2448 มีการออกพระราชบัญญัติลักษณะการเกณฑ์ทหารกำหนดให้ชายฉกรรจ์ทุกคนที่มีอายุครบ 18ปีบริบูรณ์จะต้องรับราชการเป็นทหาร

รัชกาลที่ 5 ทรงได้พระราชสมัญญานาม ว่า "พระปิยมหาราช" ซึ่งแปลว่า มหาราชที่ทรงเป็นที่รักของประชาชน คือการยกเลิกระบบไพร่ และระบบทาส

ยกเลิกระบบไพร่ ไปสู่เกณฑ์ทหาร
(ทหารสังกัดพระมหากษัตริย์โดยตรง)

- ในสมัยรัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชการสวมเสื้อราชปะแตก และสวมหมวกอย่างยุโรป ให้ข้าราชการทหารแต่งเครื่องแบบ ตามแบบตะวันตก โปรดให้ผู้ชายในราชสำนัก ไว้ผมทรงมหาดไทย เปลี่ยนมาไว้ผมตัดยาวทั้งศีรษะแบบฝรั่ง โปรดให้ผู้หญิงเลิกไว้ผมปีก ให้ไว้ผมตัดยาว ที่เรียกว่า "ทรงดอกกระทุ่ม"

ทรงผม ทรงมหาดไทย :ชนชั้นสูงในสยาม

สตรีชั้นสูง

การแต่งกายแบบตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 5 (สตรีชั้นสูงในราชสำนัก

การปฏิรูปการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษา

- เพื่อสร้างคนที่มีความรู้ให้เข้ารับราชการเพื่อพัฒนาประเทศ โปรดให้ตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นในบริเวณพระบรมมหาราชวัง

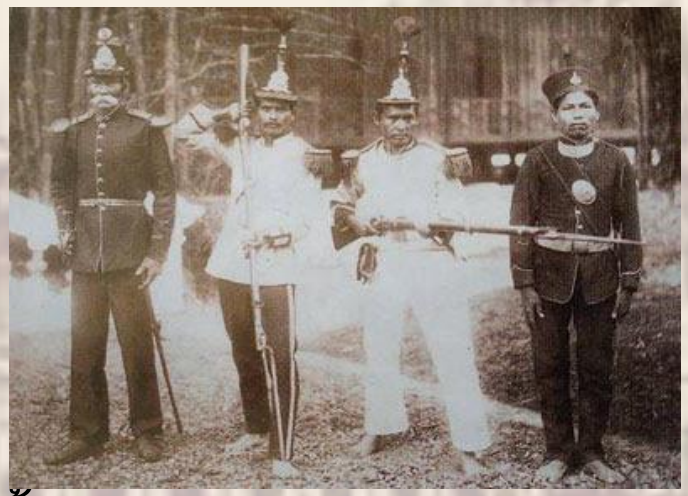

- **ส่วนโรงเรียนที่ตั้งขึ้นสำหรับบุตรหลานราษฎรทั่วไปแห่งแรกคือ**
- **โรงเรียนมหรรณพาราม**

พระราชโอรส

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(สมัยรัชกาลที่ 6)

- ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ทรงยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้น โดยตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใน พ.ศ. 2459 และ**ออกพระราชบัญญัติประถมศึกษา เพื่อให้เยาวชนชายหญิงได้รับการศึกษาภาคบังคับ 4 ปี**

สมัยรัชกาลที่ 6 ทรงประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ (ในภาพเป็นแบบเรียนในสมัยรัชกาลที่6)

การปฏิรูปกฎหมายและการศาล

- ตั้งโรงเรียนสอนวิชากฎหมาย
- ตรากฎหมายขึ้นตามแบบอารยประเทศ ฉบับใหม่ และทันสมัยที่สุด คือ กฎหมาย ลักษณะอาญา
- จัดตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น

การปรับปรุงด้านวัฒนธรรม

- **ในสมัยรัชกาลที่ 4 โปรดให้ขุนนางสวมเสื้อเวลาเข้าเฝ้า**ทรงอนุญาตให้ทูตต่างชาติยืนและทำความเคารพตามแบบชาติตะวันตกในเวลาเข้าเฝ้าได้
- **ในสมัยรัชกาลที่ 5** ทรงกำหนดให้มีเครื่องแบบของทหารและพลเรือน เปลี่ยนทรงผมชายหญิงให้เหมาะสม
- **ในสมัยรัชกาลที่ 6 เริ่มมีการใช้นามสกุล** กำหนดคำนำหน้านามสตรีและเด็ก เป็นนาง นางสาว เด็กชาย เด็กหญิง ใช้ธงไตรรงค์แทนธงช้าง

การปรับปรุงด้านคมนาคม

- **การติดต่อระหว่างเมืองหลวงกับหัวเมือง** มีความสะดวกปลอดภัยและรวดเร็วขึ้น จึงมี**การตัดถนนและการสร้างทางรถไฟสายแรก**เป็นของเอกชน คือสายกรุงเทพฯ – **สมุทรปราการ สำหรับทางรถไฟของรัฐบาลสายแรกคือ กรุงเทพฯ – นครราชสีมา** หลังจากนั้นก็ได้มีการสร้างทางรถไฟเพิ่มมากขึ้น เชื่อมระหว่างกรุงเพทฯ กับภาคต่าง ๆ ของประเทศ

สะพานพระราม 6 สะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาแห่งแรก

การติดต่อกับประเทศตะวันตก

การติดต่อกับประเทศตะวันตก

- **1. สถานการณ์ก่อนการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง**
- ในตอนต้นสมัยรัชกาลที่ 3 ได้มีพวกหมอสอนศาสนาเดินทางเข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนานิกายโปรเตสแตนต์ นอกจากจะทำการเผยแพร่คริสต์ศาสนาแล้ว ยังได้นำวิทยาการตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ด้วย เช่น หมอบรัดเลย์ มีบทบาทในด้านการรักษาโรคตามวิชาการแพทย์สมัยใหม่ ทำการออกหนังสือพิมพ์ การตั้งโรงเรียนสอนหนังสือแบบตะวันตกขึ้น

- การบริหารราชการแผ่นดิน โดยเริ่มทำสนธิสัญญาเบอร์นีกับอังกฤษก่อน และต่อมาก็ทำสัญญากับสหรัฐอเมริกา

- **การทำสนธิสัญญากับประเทศตะวันตกเพื่อลดการคุกคามจากชาติมหาอำนาจ**ในสมัยรัชกาลที่ 4 อังกฤษส่งเซอร์ จอนห์น เบาว์ริง เข้ามาเจรจาทำสนธิสัญญากับไทย เรียกว่า สนธิสัญญาเบาว์ริง ในพ.ศ. 2398 จะเห็นได้ว่าเป็นสนธิสัญญาไม่เสมอภาค โดยไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบอังกฤษอย่างชัดเจน เพราะทำให้ไทยขาดอำนาจอธิปไตยทั้งทางการศาลและการค้า

การดำเนินนโยบายผูกมิตรกับนานาชาติ

- หลังจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง รัชกาลที่ 4 ส่งทูตไปเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศต่างๆ แล้ว ต่อมารัชกาลที่ 5 ขึ้นครองราชย์ทรงเสด็จประพาสประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สิงคโปร์ ชวา อินเดีย และประเทศในยุดรป เป็นการเจริญสัมพันธไม่ตรีนำไปสู่การทำสนธิสัญญากับประเทศเยารมนี ญี่ปุ่น และรัสเซีย เป็นการส่งเสริมให้ประเทศต่าง ๆ เข้ามาขยายอิทธิพลทั้งการเมืองและการค้าเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับฝรั่งเศสและอังกฤษ

รศ.112

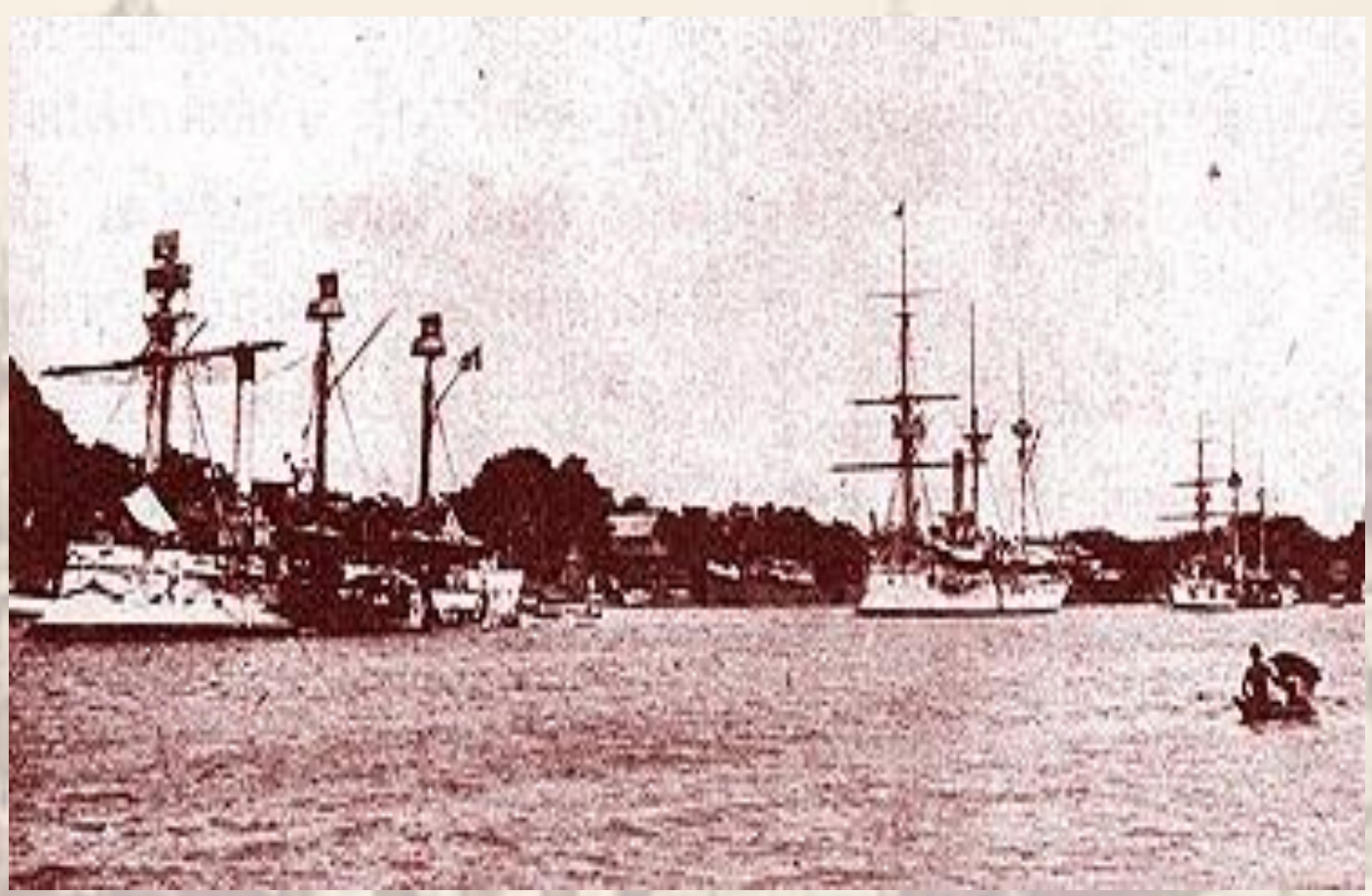

- **การเสียดินแดนให้ฝรั่งเศสและอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5**
- **ในสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ได้เสียดินแดนทั้งหมด 7 ครั้ง**
- 1. ครั้งที่ 1 ในสมัยรัชกาลที่ 4 เสียเขมรส่วนนอกแก่ฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2410
- 2. ครั้งที่ 2 ใน .พ.ศ. 2431 ไทยจึงต้องสละแคว้นสิบสองจุไทยและหัวพันทั้งห้าทั้งหกให้ฝรั่งเศส
- 3. ครั้งที่ 3 ใน พ.ศ. 2435 ไทยเสียดินแดนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวินให้อังกฤษ
- 4. ครั้งที่ 4 ใน พ.ศ. 2436 เสียดินแดนลาวส่วนหญ่ หรือดินแดนลาวฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงแก่ฝรั่งเศส
- 5. ครั้งที่ 5 ใน พ.ศ. 2446 เสียดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำ
- โขงให้ฝรั่งเศส
- 6. ครั้งที่ 6 ใน พ.ศ. 2449 เสียดินแดนมณฑลบูรพาให้
- ฝรั่งเศสแลกเมืองตราดคืน
- 7. ครั้งที่ 7 ใน พ.ศ. 2451 เสียหัวเมืองมลายูให้
- อังกฤษ